

РЕЗЮМЕ

Звіту за результатами моніторингу процесу інституційної та організаційної розбудови Вищого антикорупційного суду

(Київ, 2020, автори: Валько В. І., Хавронюк М. І.)

Центр політико-правових реформ упродовж вересня 2019 – лютого 2020 рр. здійснював громадський моніторинг і сприяння розвитку та діяльності Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС) з метою збору та аналізу відповідних відомостей, формулювання об'єктивних висновків та рекомендацій, щоб ВАКС мав належну функціональну спроможність для здійснення правосуддя.

Моніторинг проводився незалежними експертами на основі методології, розробленої Центром політико-правових реформ з урахуванням положень законодавства станом на 1 жовтня 2019 року.

У Звіті відображено аналіз: становлення заходів зі створення ВАКС; відомостей про проведені навчання та регулярні оцінювання суддів; роботи апарату ВАКС, його структури; проблем забезпечення ВАКС приміщеннями для роботи; фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення; роботи канцелярії Суду та судових розпорядників; запроваджених у ВАКС заходів запобігання та виявлення корупції; діяльності Служби судової охорони щодо дотримання гарантій безпеки суддів та членів їхніх сімей; стану охорони приміщень Суду; дисциплінарної практики Вищої ради правосуддя щодо суддів ВАКС і випадків втручання у здійснення правосуддя.

Моніторинг дозволив отримати важливу інформацію про соціально-психологічний клімат у колективі, взаємовідносини працівників апарату між собою, з керівництвом та суддями ВАКС, обсяги навантаження на суддів та працівників апарату, пріоритетну для суддів тематику майбутніх навчань, а також про заходи, які можуть підвищити ефективність діяльності апарату ВАКС.

Основний висновок: початковий етап створення ВАКС як незалежної інституції в судовій системі України завершено. Суддями та працівниками апарату Суду, іншими державними органами проведена необхідна робота для того, щоб ВАКС був спроможний виконувати своє завдання. Для суддів створені належні умови та гарантії, необхідні для виконання ними своїх повноважень. Керівник апарату та працівники є відкритими до спілкування, ініціативними та вмотивованими.

Від часу реєстрації ВАКС як юридичної особи вдалося: провести дев'ять зборів суддів ВАКС; здійснити тритижневу Орієнтаційну навчальну програму для суддів, декілька міжнародних навчань та стажувань за кордоном (Сінгапур, Чехія, Ірландія), багато тренінгів; організувати більшість конкурсів на вакантні посади в апараті ВАКС, заповнивши їх на 85%; про-

вести ремонти у трьох приміщеннях Суду; підготувати організаційну, матеріально-технічну та нормативно-правову базу для роботи; затвердити 147 наказів із основної організаційно-розпорядчої діяльності; запровадити належний рівень безпеки суддів, учасників судових процесів та інших відвідувачів ВАКС тощо.

Наразі проблемами налагодження ефективнішої роботи ВАКС залишаються:

- 1) відсутність постійного приміщення ВАКС та коштів на побудову нового або реконструкцію виділеного приміщення;
- 2) неможливість ВАКС бути управителем об'єктів державної власності;
- 3) існуюча заборона розміщення в одній будівлі апеляційної палати та суду першої інстанції;
- 4) неналежне фінансування Суду: другий бюджетний рік поспіль обсяг затвердженого бюджету ВАКС на 13-15% менший, ніж обсяг бюджетного запиту;
- 5) відсутність затвердженої стратегії роботи ВАКС на найближчі 3-5 років;
- 6) невідповідність Положення про автоматизовану систему документообігу суду положенням КПК, які містять вимоги до складу суду;
- 7) відсутність системи електронного обліку кримінальних проваджень (e-Case management system);
- 8) недостатня кількість судових розпорядників: лише 6 на 15 залів судових засідань першої інстанції ВАКС;
- 9) відсутність методики та порядку оцінювання й самооцінювання суддів шляхом анкетування;
- 10) фактичне невиконання гарантій забезпечення безпеки суддів та членів їхніх родин;
- 11) неоснащення особистого і службового житла суддів ВАКС охоронною сигналізацією та кнопками тривожної сигналізації.

КЛЮЧОВІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Верховній Раді України:

- 1) внести зміни до Закону України «Про управління об'єктами державної власності» та включити ВАКС до переліку суб'єктів, які можуть бути управителями об'єктів державної власності;
- 2) виділити додаткові кошти на побудову нового або реконструкцію виділеного приміщення для ВАКС;
- 3) виключити із Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» положення про заборону розміщення АП ВАКС та судових палат ВАКС

для здійснення правосуддя в першій інстанції в одній будівлі;

- 4) усунути колізію в законодавстві щодо надання цілодобової охорони судді ВАКС.

Кабінету Міністрів України:

- 1) забезпечити ВАКС постійним приміщенням та усунути ризик потенційного зовнішнього впливу на роботу ВАКС через неухвалення рішень щодо забезпечення тимчасовими приміщеннями;
- 2) вжити заходів для затвердження у наступних періодах бюджету ВАКС в обсягах, необхідних для належного розвитку відповідно до бюджетних запитів.

Міністерству фінансів України:

- 1) розробити фінансові механізми для уможливлення передачі приміщення, яке розташовується за адресою просп. Перемоги, 41, від ДП «Антонов» до ВАКС.

Раді суддів України:

- 1) внести зміни до Положення про автоматизовану систему документообігу суду, щоб унеможливити випадки формування у ВАКС складу суду, що не відповідає вимогам КПК;
- 2) погодити новий зразок форменого одягу та знаків розрізнення працівників служби судових розпорядників у разі його розробки ДСА.

Державній судовій адміністрації України:

- 1) затвердити новий зразок форменого одягу та знаків розрізнення працівників служби судових розпорядників;
- 2) провести закупівлю сигналізації та тривожних кнопок для належного виконання ССО своїх обов'язків із забезпечення охорони суддів ВАКС, членів їхніх сімей, а також охорони їхнього житла.

Службі судової охорони:

- 1) провести навчання з працівниками щодо порядку пропуску осіб до будівель (приміщень) ВАКС і підстав проведення огляду особистих речей захисників;
- 2) забезпечити оснащення охоронною сигналізацією та кнопками тривожної сигналізації житло суддів ВАКС (після їх закупівлі ДСА);
- 3) забезпечити особисту охорону суддів ВАКС та членів їхніх сімей відповідно до положень Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»;

- 4) організувати навчання для працівників з метою удосконалення практичних навичок комунікації з представниками ЗМІ та органів правопорядку;
- 5) провести навчання для працівників з основ психологічної взаємодії при індивідуальній роботі з особами, які перебувають у порушеному емоційному стані, мають ознаки неконтрольованої поведінки, відпрацювання методів уникнення та погашення конфліктних ситуацій.

Національній школі суддів України:

- 1) організувати для суддів обов'язкове підвищення кваліфікації з питань судочинства у сфері запобігання корупції;
- 2) проводити регулярне оцінювання суддів ВАКС з метою виявлення індивідуальних потреб судді щодо вдосконалення, стимулювання його до підтримання кваліфікації на належному рівні та професійного зростання.

Вищому антикорупційному суду:

- 1) врахувати в роботі результати опитування працівників апарату та суддів ВАКС щодо визначених тематик навчання, заходів із підвищення кваліфікації, рівня навантаження, функціонування АСДС та канцелярії Суду тощо;
- 2) затвердити стратегію розвитку ВАКС на найближчі 3-5 років;
- 3) провести аудит діяльності апарату та оприлюднити його результати;
- 4) збільшити кількість штатних посад судових розпорядників;
- 5) затвердити Положення про дисциплінарну комісію апарату ВАКС;
- 6) підвищити рівень взаємодії та комунікації між судьями та працівниками апарату ВАКС, які працюють у різних приміщеннях Суду;
- 7) провести навчання для секретарів та судових розпорядників щодо правил роботи з речовими доказами та документами – носіями інформації;
- 8) підвищити рівень комунікації з громадянами, надавати відповіді на суспільно важливі коментарі відвідувачів сторінки в соціальних мережах.

Громадським організаціям, представникам проєктів міжнародної технічної допомоги:

- 1) продовжувати здійснювати та/або підтримувати проведення моніторингу процесу інституційної та організаційної розбудови ВАКС.

Ця програма фінансується Європейським Союзом і співфінансується та впроваджується Міністерством закордонних справ Данії

Центр політико-правових реформ

Звіт підготовлено Центром політико-правових реформ за підтримки Антикорупційної ініціативи Європейського Союзу в Україні (EUACI) у межах проєкту «Громадський моніторинг та сприяння розбудові і діяльності Вищого антикорупційного суду». EUACI фінансується Європейським Союзом і співфінансується та впроваджується Міністерством закордонних справ Данії. Погляди, висновки і рекомендації належать авторам і не обов'язково відображають позицію EUACI, ЄС і МЗС Данії.